

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput decimum primum. De Lutheri morte: deque summo ejusdem fastu & arrogantia, ac caeteris moribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

rum rerum scriptores testantur. Et nostro tempore Protestantes Maximiliano Imperatori contra Turcam ferre auxilia, & commune cum ceteris Christianis Principibus fedus contra Selimum inire recularunt, ut idem rerum Hungaricarum auctor scribit, & nos sequenti libro latius ostendemus. Quam multi inter Lutheranos una cum infelici illo Huldérico Hutreno Turcicæ dominationi subesse optarunt, ut tantum omnem Papæ potestatem viderent abolitam! Sanctum nempe hunc zelum discipulus a magistro suo Luthero suserat: à quo Turcica etiam in Polonia & vicinis regionibus superstitio longe lateque fuit propagata. Sed iam tempus est, ut sandapilam ac funestas tedas ei appareamus, cuius doctrina tot homines morti dedit, totque animas æterno, tot regna ac regiones temporali exitio inuoluit.

DE LVTHERI MORTE: DEQUE
summo eiusdem fastu & arrogan-
tia, ac ceteris moribus.

CAPUT. XI.

ARGUMENTUM.

- I. Lutherus Concilium impedire tentat.
- II. In patriam proficiscitur, & subitanea morte opprimitur.
- III. Eius sepultura.
- IV. Eius fastus.
- V. Lutherus nullum unquam fecit miraculum; facere vero conantem quomodo diabolus tractarit.
- VI. Eius contumelia in SS. Patres seu Doctores.
- VII. Quomodo veteres scriptores ab ipso corrupti.
- VIII. Laudes Luthero à discipulis ipsius adscripta.

DVM ex vna parte Carolus Imperator & Ferdinandus Romanorum rex vna cum ceteris Catholicis Principibus vires suas contra Turcam expediunt, ac simul Protestantium conatibus obuiam ire conantur; ex altera parte summus Pontifex Dei in terris Vicarius, ex omnibus Christiani orbis regionibus & angulis ecclesiarum Patriarchas, Episcopos & Antistites Tridentum ad Concilium euocat, ut certum aliquod & irrefragabile contra tot hæreses in Germania & alibi pullulantes decretum fieret ac promulga-

retur; iamque adeo apertis Concilij foribus Anno 1546. totus Mundus eò properat: Lutherus omnium non modo hæreticorum, sed & hæresiarcharum antesignanus, præsentens Spiritum S. qui eiusmodi cõtibus semper præsidere solet, diffinitiuam contra ipsum sententiam pronuntiaturum; ut id impediret, omnem lapidem mouit. Quibus vero ad hoc artibus vsus sit, ex ijs quæ paulo antè dicta sunt, aliquo modo patet. È sequentibus verbis manifestius intelligitur. Ut vero & ipse turbis & dissentionibus, quæ inter discipulos suos ortæ fuerant, remedium aliquod adferret, & in tantâ confusione ordinem aliquem statueret, Synodus aliquot celebrari curauit, in quibus Sacramentorum præcipuæ causa ventilata, sed frustra fuit omnis illa quauis arte, dolo & vi tentata concordia, Deo nunquam permittente, ut extra sacrosanctum suum tabernaculum vnitas reperiat, sed magis scissuræ factiones & confusio: *Vbi umbra mortis, & nullus ordo sed sempiternus horror inhabitans.* (a) Et verissimum est:

Subiectum est Sathana quidquid non numine plenum est.

Sed Deum immortalem! quas non artes Lutherus & socij adhibuerunt, ut ne sanctum illud Concilium Tridenti indiceretur? quid non conati sunt, ut indictum impediretur aut disturbaretur? in quam non faciem se verterunt, ut efficerent ne quid certi ibi diffiniretur? quoties Protestantes protestati sunt, nulla huius concilij decreta pro validis habituros? Cur quæso? quia à Pontifice Ecclesiæ capite indictum fuerat. Vnde factum est, ut quamuis anno MD XLV. 13. Dec. cœperit, ante tamen annum MDLXIV. Pio IV. Pontifice, decreta eius conclusa non sint & promulgata: in quo nemo Lutheranorum, quamuis non tantum sub fide publica vocati, verum etiam obfides eis oblatis essent, comparere ausus fuit. Tantum vero abfuit ut reorum personam sustinere ac culpam deprecari cogitarent, ut etiam inter Doctores, immo inter Iudices sedere vellent. Sed de his in illo libro quo Franciæ schisma expositurus sum amplior erit dicendi locus: ubi ordinem, sessiones, cæremonias & alia huius omnium fere quæ in Europa celebrata sunt, illustrissimi & celeberrimi Concilij explicabo: cuius finis in ipsum, quas tot tantaq; hæcenus misera Francia passa est calamitatum incidit, incitum.

II. Mira

a Job. 106.

II. Mira quædam circa hoc tempus inchoati Concilij eucenerunt Luthero nam & portentosus è Belgio nummus ei allatus est portendens captiuitatem protestantium (b) & confusio maxima ex dæmoniaca puella infra recitanda, & impietas suæ doctrinæ adhærentium (c) & insolens Tempestas fulgurum & turbinum Dominica post Natalem Domini ad Albim cuncta sternens (d) Lutherus igitur & suis malis & futuri Concilij, à quo nihil nisi condemnationem & diras sibi suæque hæresi expectandum sciebat, metu suspensus, & melancholiâ obrerum minime ex suo voto succedentium odium, sui tædium, nactus, profugium clam etiam sua dilecta sacrilega Catharina ocepit, in ea fuga Merseburgum ad Georgium Anhaltinum Principem secessit, eum à quo vno Beza ait subditos in hoc Mundo gubernatos, & ex eo ad cælum conductos nempe Prædicantis vili officio assumpto. Sua enim propria autoritate Princeps hic concionandi munus vsurpabat. Inde datis ad monialem suam literis, Melanchthonem & Pomeranum rogari iussit vt ipsius nomine vltimum ecclesiæ valedicerent, quod præsentem rerum statum diutius, ferre non posset: simulque monuit, vt conuatis omnibus, ad se veniret. *Satis scio*, inquiens, *mea charissima uxor, post mortem meam omnibus te odio futuram*. Hunc eius discessum ægre ferens Academia, ad Ducem qui Torgæ tum erat, scripsit, & vt ipsius intercessione & autoritate Lutherus remitteretur, petijt. Exstant adhuc æ litteræ, Calendis Augusti anno MDXLV. scriptæ. Nec multo post tam à Duce quam Vniuersitate Legati adfuerunt, qui Luthero vt VVitebergam reuenteretur, persuaserunt, vbi ille non multo post Troiano suo labori (totum enim decennium in eo defudauerat) Commentarijs nempe in Genesiu, supremam imposuit manum, quam tempestas illa horribilis antedicta & Tridentini concilij inchoatio excepit.

Eum VVitebergam reuersam Mansfeldij Comitæ ad se vocarunt, dissidiorum quæ multa inter ipsos exstiterant componendorum causa. Defunctis enim ex ea familia ijs, qui Catholicam sequuti fuerant religionem, inter hæredes non solum de finibus & hæreditate, sed & de forma religionis & cultus diuini contentiones statim gliscere cœperunt. Paulo ante id tempus missi quidam VVitebergam fuerant, qui Lutheri sententiam exquirent. *An post communicationem corpus Iesu Christi in hostiâ reſeruatū maneret*, Luthero absente (erat

enim tum apud Anhaltinum Principem) Melanchthon, nihil nisi panem reliquum esse respondit sed Lutherus reuersus, quamuis in hoc sibi ipse aduersaretur. *Corpus ibi esse asseruit: eoque consuluit, vt si sex aut quinque tantum hostiæ consecrata essent reliqua, omnes vltimo communicanti porrigerentur; uti & vinum in calice reliquum*. Melius sane hac de re Hieronymus Pragensis olim prodromus malæ causæ respondit. nam rogatus, *quid ex pane post consecrationem fieret?* Panem apud pistorem manere respondit. nimirum nulla immutatione sanctificatum, cum iuxta doctrinam diaboli seu Lutheri in suo de Missa Angulati libro, nullum sit sacerdotium, nec sacerdos qui panem sanctificet. Illud certum est, multis locis apud Lutheranos illas suæ cœnæ cibi & potus reliquias parui fieri; adeo vt multa ridicule circa eas apud eos legantur patriaræ, inter quæ est & illud quod cuidam crimini datum sit, quod eas per fenestram pullis obiecerit, vt Nasus in centurijs suis scribit.

Hæc opinionum diuersitas magna inter bonos illos Symmyltas dissidia & summam confusionem inuexit; dum hic de reali corporis Christi in Eucharistia præsentia illo, alius alio modo docet. Quare veritus Lutherus, ne Sacramentarium tandem præualeret opinio, à Comitibus dissidii quod inter ipsos erat, componendi causa euocatus, tanto lubentius iter suscepit, & cum Moniali & liberis, dignoque magnitudine sua apparatu, in viam se dedit. Neque enim vti antea, velut Monachus, sed velut insignis aliquis Doctor & magnatum vnus, patriam ingredi ac suos visitare, atque inde non minore cum pompa ad Saxones suos reuerti volebat. Sed hoc à Morre, cum qua eius rei causa nullum pactum habebat, impeditus facere non potuit. Aiunt quidam quum discedens Melanchthoni valediceret, quali vltimum illum congressum fore præſagientem, sic ad eum loquutum: *Mi Philippe fateor in articulo de cœna Domini nimio usque nos progressos. Tum Philippus: Ergo asperitatem hanc, mi magister, leni aliquo scripto mitigemus, & sententiam nostram clare explicemus. Equidem hac de re diu multumque cogitavi, aiebat Lutherus; sed vereor ne hac ratione doctrinam meam suspectam reddam. Quare totam hanc causam Deo permitto. Vos post mortem meam quod poteritis facite.* Hæc aiunt Lutheri curram conscendentis fuisse verba: qui tamen

pri-
b Vlenberg. Vit. Luth. cap. 33. n. 3. e idem, didem num. 6. cap. 33.

die eius diei publice pro concione inter alia dixerat; *diabolum suis per Sacramentarios horribilem fragem machinari*. Advenienti Comites ad ditio- nis suæ fines magnam armatorum equitum manum CXIII. obviam miserunt, qui *Prophetam hunc patrium solum reviventem* magnifice & cum pompa deducere. Quum ab Jslebio oppido non procul abesset, ingens tam malorum quam minorum tormentorum auditum fuit tonitru, ex quo Lutherus in animi deliquium incidit: quod plerique pro malo omine interpretabantur; sed mox haultu vini recreatus; animum recepit. *At hanc infirmitatem animi*, quidam Jslebiensis in epistola quadam, Cochlaei scripto inserta, *nequaquam ieiunio Lutheri stomacho adscribendam esse dicit, ut qui Hala in prandio pro more suo large se invitavit ubi & versum illum de vitro coctis vel arte vel naturâ, aquis eucharis, panxit. Dat vitrum vitro. Iona, vitrum ipse Lutherus* Sic Lutherus Jslebij magna cum stulti populi acclamatione & gaudio fuit exceptus. Sequenti die suggestum in templo D. Andreæ sacro conscendens, more solito acerbissima in Papam & universam Hierarchiâ Ecclesiæ convitia evomit. Exceptus dein eodem die magnifico epulo, vehementer percussus fuit incendij rumore, quod in vicinia, ex culinâ in ipsius gratiam & honorem plus nimio ferventis, ardore exstiterat: quod tamen ab accurrente undique multitudinè mox fuit extinctum. Quum ad mensam sedenti temerè mors Paulli. IV. Papæ nuntiata esset, nihil ulterius, veriusne an fictus is rumor esset exp. scatus: iam quatuor Pontificum morti, quibuscum omnibus bellum gesserit, *superstitem se gloriatus est*, fati sui tam propinqui ipse nescius, quam falsus alienæ triumphator.

Civis quidam Jslebiensis, Lutheri mortem describens, ait, ipsum quotidie Halæ, Mansfeldij, & quacumque iter faceret, ut & Jslebij, genio indul- sisse, non prandio modo, sed etiam cœnæ largiori semper assuetum. (e) Idem testatur quidam Lutheri discipulus in epistola vernacula, quâ Joannes Guiterus Latine vertit. Quidergo mirû, si tam continuis commestrationibus, qui iam ante ætate languida, debilitato stomacho in morbum tandè incidit? Hic ego te pie lector compello oro, ut advertas ad crassum Melanchthonis mendacium, qui, in Præfatione Secundi Tomi Operum Lutheri, magistro suo abstinentiæ laudem tribuit, ac posteritati persuadere nititur, plurimum eum ieiunio usum fuisse, immemor convivorum, quæ contra magnû illum quum ieiunij tum omnis abstinentiæ præ-

conem, S. Hieronymum tam ipse quam alij in mē- sa Lutherum evomentem audiverant, & ab eodem scripta legerant, nisi forte Melanchthon ironice & antiphrastice voluerit eo loco loqui. An enim abstemium & sobrium appellabimus, cui in omni vita nihil acceptius erat quam dapilis cibus & porus? an abstemiû, Philippe, dices qui Hala Saxo- num grande vitrum propinans Jonæ suo se & illum unâ, vas cervisiarium aut vini fassus est, hoc versu *Dat vitrum vitro Iona, vitrum ipse Lutherus* ultimo vitæ suæ mense? qui sibi largiores haustus adversus tentationes omnes unicum remedium esse fassus est? (f) Quam abstemius vero fuerit, (g) vulgaris illa apud Germanos Cantilena, *Trinck vud isj Gotes nicht vergiff*, quam ad ipsum auctorem plerique referunt, satis loquitur. Sed ad historiam redeamus. Lutherus igitur quum die XXVIII. Februa- rij, quo diem suum obiit, (h) cum eis quos mensæ adhibuerat (ut qui solitudinem conscientiæ malæ tã medicinam si audias, quam tormentum si resi- stas, tamquam voluptati inimicam unicè fugeret) largiter pransus ac cœnatus esset, aliquantulum quievit, faceret interim narrans historiam de quodam, qui fame pressus, diabolo se devoverat, modo cibum sibi suppeditaret. Quo saturatum, diabolus de anima pro cibi pretio sibi reddenda interpellavit. At ille, *Tibi, inquit, expectandum erit usque dum mortuus fuero. Nequaquam animam, cuius culpa hic nulla est, sed corpus, quod famem perferre non potuit, tibi addixi.* Ibi diabolus, *Numquid, ait, qui equum emit, etiam frenum & ephippium unâ emisso cen- setur? simulque cum dicto hominem cum anima & corpore asportavit.*

Quum hac narratiunculâ eos qui aderant, ali- quâ diu ipse hilari vultu detinuisset, in lectum sese composuit: in quo quum paululum quievisset, tã- to subito dolore correptus fuit, ut priusquam ad- venissent medici, expiravit. A quibusdam proditû invenio, eodè modo illû, quû è lectulo ventris exonerâdi causa surrexisset, quo Arriû, intestina effudisse. At Sleidan^o & Just^o Jonas, pectoris do- lore correptû, post cœnâ & paucilli tēporis quie- tē, animam reddidisse dicunt, quû iam climacteri- cum ætatis annum attingisset. Inter alia quæ ille Jus- tus de Lutheri obitu scribit, ait, eum morti iam vicinum, circumstantes amicosis verbis monuisse: *Orate pro Domino Deo nostro & Evangelio eius, ut ei*

Ll cum

e Vid. libellum Cochlaei script. de Act. Luth. adiunctum sub finem. f Luth. moritur 18. Febr. 1546. g Resc. ad Eq. Poln. h Sleid. lib. 17. Vlenberg. Vit. Luth. c. ult.

cum Ecclesia sua causa bene succedat. O novam & inauditam precationis formulam! Addidisse deinde: *Quia ei Pontifex & Concilium Tridentinum vehementer adversantur.* Ecce tibi Testamentum! Ecce convicia & imprecationes, quas iam moriens impurus hic homo contra supremum Ecclesie caput effudit! Ecce extrema eius vota! Alius Lutheri discipulus scribit, eum aliquot annis ante, quam Smalcedie ex calculi doloribus gravissime decumberet, & a morte parum abesset, sublati in cœlum oculis & levatis manibus, ad circumstantes amicos & discipulos seu valedicturum, his usum fuisse verbis: *Deus vos, fratres, omni benedictione impleat, & Papam maledictione!* Quibus non minus infatigabile suum contra S. Sedem odium restatusest. Quin etiam sanctus hic homo è tã gravi morbo recreatus, publicum scriptum de resurrectione sua promulgavit, cuius initium est: *Postquam resurrexi à mortuis.* Thomas Bozius non incelebris sæculi nostri scriptor, in II parte II tomi quæ est de Notis Ecclesie, scribit visum à se hominem, qui tum inter Lutheri domesticos seu famulos fuerit, & asseverarit, herum suum in ultimo agone illo, manus sibi ipsi violentas afferre conatum esse, sed à familiaribus prope accursibus fuisse prohibitum: quæ ut hoc propheta sui infelicissimi probrum tegerent, omnes domesticos iureiurando super sancta Evangelia, obstrinxerint; ne quisquam eius rei vel minimum quid propalaret. Quod fortasse tum factum fuit, quæ extremis oppressus calculi doloribus, mortem vehementer optavit.

Petrus Thyraus in libro quæ scripsit de Dæmoniis, (k) notabilem narrat, quæ eo die contigerit quo Lutherus è vivis migravit, historiam, dignam quæ hoc loco apponatur. *Quo die, inquit, Martinus Lutherus ex hac vita discessit, Dæmoniaci qui Gheela (Brabantie oppidum est) plurimi erant, & patrocinio S. Dymphne (quodiam multi multis annis experti erant) liberationem expectabant, omnes à dæmonibus liberati sunt; & non ita multo post ab ipsidem rursus occupati. Res hac obscura non est, siquidem postera die quæ miseris homines rursus crudeles spiritus torquebant, interrogati; Vbi pridie latuissent: responderunt, Se mandato Principis sui ad novum propheta & fidelis cooperari, Lutheri funus evocato fuisse, eidemq; interfuisse.*

Addit deinde: *Confirmavit hanc rem Lutheri famulus, qui misere morienti adfuit: & quum per fenestram auram captandam gratiam prospiceret, non sine magno terrore vidit non semel plurimos teterrimos spiritus, haud procul inde saltantes, & choreas agentes. Confirmarunt corvi,*

qui Lutheri corpus, quum Islebio VVitebergam deferretur, magno clamore comitati sunt. Hæc Thyraus. Similia fere de alijs hæreticis apud Casarium & alios leguntur. (l)

Quod si quis huic narrationi fidem derogare velit, cogitet quæ Lutherus ipse de suo cum diabolo congressu & disputatione, ut & discipuli ipsius, scripta reliquerint: quæ sane facient, quo minus hæc incredibilia videantur. Et certe ut hæretici fideles semper fuerunt & sunt dæmonum cooperarii; sic eidem hæreticorum fideles quafi sunt Acharæ, socij & parastaræ: ut Egesippus & Cyrillus (n) de Simone, Theodoretus (o) de Basilide, de Marcione Innocentius, de Menandro Epiphanius, Eusebius de Theodoro, de Eutyche Theodoretus, Polydorus Virgilius de Berengario, ipse Lutherus de Carolstadio & Oecolapadio, de Georgio Davide Basileenses, de Osiandro & Zuinglio Erasmus Albertus, testantur. (p)

Hic finis vitæ fuit Martino Luthero: cui illud boni (si tamen tali homini quidquam boni contingere potest) contigit, quod spiritum in eodem oppido ubi primùm eum hausit & Catholico ritu baptizatus fuerat hæreticorum maximus reddidit, nã Jona quærente per agoniam *An in doctrina quam hæcenus professus erat perseveraret, & constanter vellet mori?* tunc respondisse; *Ita.* & hoc ultimum eius fuisse verborum in hac vita (q) Cum anno mortem eius antegræso aurigæ manum porrigens interperandum, ipse dixisset: *Vbi Veneris ad socios tuos dices, Te dextram tenuisse Doctoris Lutheri, Hæreticorum omnium Antesignani deterrimi.* (r) Natus vero fuit tenui & obscuro loco: in prima educatione neglectus; vita & moribus dissolutus. Et quamvis nihil in eo rarum aut excellens esset, pro Germaniæ tamen propheta & Apostolo à suis stupidis sequacibus fuit habitus. Admirabili audacia sacra & profana, diuina & humana, adeoque cœlum & terram permiscuit, & miserabili tam politicam quam Ecclesiasticam administrationem clade affectit. Iustus lonas ad lectulum in quo mortuus iacebat, assistens, Mansfeldiis Comitibus, vt extremum

i Vitus Theodor. 4. Oper. Luth. præf. in Joel. k part. 1. disp. 8. sect. 11. l Bredemb. Coll. 7. cap. 39. Casar. lib. 12. cap. 10. m Lib. 3. de excidio. n Catech. 6. lib. 1. fab. o lib. 3. c. 3. p har. 22. lib. 5. c. 16. lib. de ani. Cath. 6. l. 5. cap. 33. lib. 4. fab. ibid. libro 9. hist. Ang. l. 6. cont. Carolstadi. lib. de Miss. angul. q Vlenberg. Vit. Luth. cap. ult. num. 3. r Vlenb. loc. cit. ex Lutherano Matthæio pag. 208, 209. 210. 211.

mum hominem aspicerent venientibus, multis cum lachrymis eum commouit, inquit. *Ecce magnum illum virum! Ecce dormientem iam, qui Dei ecclesiam hactenus rexit & erexit. O Deus, excita, qua sumus, alium, ad nominis tui honorem, & Euangelij promotionem.* Absidente vero pictore qui mortui lineamenta in tabula representaret, Idem Ionas ad circumstantes conuersus, *Diligenter hunc inquit, etiam atque etiam contemplantini. Hic enim est, qui multa animarum millia ab inferno liberauit.* Talia homo ille contra ipsius Lutheri de se ipso confessionem.

Mortui dein cadaver, ultra modum foetens, adeo vt nemo accedere propius posset, sandapila plumbea impositum, & in templum oppidi primarium, D. Andreae sacrum, deportatum fuit, campanis interim toto oppido sonantibus, & cruce funori praelata: quod & ipsi Comites & magna hominum multitudo comitabatur. In templo idem Ionas funebrem orationem habuisse dicitur. Sed quomodo hoc cum Bezae verbis conueniat, nescio, qui in Iconibus suis Ionam hunc in Lutheri complexu exspirasse dicit. *Nihil, inquit, omnium fere rerum egit, cui non Ionas, cuius consilio plurimum utebatur, interfuerit: cui etiam vicinarum ecclesiarum, & Halensis imprimis curam demandarat, in qua etiam intra Lutheri complexum Deo animam reddidit, mortuus Eüseldia. Anno M D XLV.* Adeo semper errant impij, vt ne quidem naturae lumine nota rite attingant.

III. Accepto de Lutheri morte nuncio, Saxoniae, Elector corpus à Mansfeldijs Comitibus, vt Vitebergam ad sepulturam mitteretur petijt. Quo impetrato, funus curru impositum multis cum caeremonijs & pompa deducitur, panno attri coloris, albi coloris cruce decussato, obiectum; proxime in alio curru sequentibus Moniali vidua, plena lachrymarum, & tribus filijs, quos, illa tamquam *Aeternū incensi monumentum & pignus amoris,* & venerabile tanti prophetae reliquias, populo passim ostentabat. Sed dolorem ex mariti morte conceptum non parum lenierunt à Mansfeldijs Comitibus duo, & Saxoniae Electore tria florenorum ipsis donata millia. Funus praeterea comitati sunt equites circiter quadraginta. Quum non procul à Viteberga abessent, praesto fuerat alius curus multo ampliori cum ornatu, sed ob intolerabilem foetorem quem cadaver spirabat, loco id mouere nemo fuit ausus.

Sepulcrum ei factum est à regione summi altaris, additusque è candido marmore cippus. Ibi quoque non multo post mortui Melanchthonis corpus fuit reconditum. Circumcirca duodecim Apostolorum; à manu dextra, Saxonis, à sinistra Brandeburgici Electoris statuae visuntur. VVitebergae Lutheri funus iterum Latina oratione à Melanchthone, & Germanica à Iusto Iona celebratum fuit. Nec omisus fuit lepidus ille versiculus, quo viuens Lutherus res à se gestas deprædicarat, nempe:

Pestiferam, viuens, moriens ero mors tua Papa.

Hanc quidem ob causam illustris quidam Historicus hunc ei titulum tribuit, Mart. L. *auctor schismatis contra Papam*: quod tamen parum est. quin septiceps potius Lerna dicendus fuerat; quod septem praecipue haereson siue sectarum Auctor fuerit. etsi ipse se viuentem Confessus fuerit ultra 30 sectas peperisse. Reuera autem innumerabiles, quarum CCXII. distincta nomina obtinuerunt. (s) Sed quam verax ille fuit propheta, cuius vaticinium de morte Papae nondum post C annos, quod à morte implendum erat, verisimilitudinem fuit sperare. Mirum est quantum laboris pictoribus & sculptoribus iam mortuus exhibuerit Lutherus, pictus, fictus, sculptus, & quibus non modis expressus: Visitur multis adhuc locis etiam in templis eius imago cum hac inscriptione: **DIVS ET SANCTUS DOCTOR MARTINUS LUTHERVS PROPHETA GERMANIAE.** Et in pluribus locis Germaniae, etiam in popinis, ostentantur Ducis Saxoniae & conjugis ipsius ante crucifixi imaginem genibus innitentium, effigies, & penes hos Lutherus velut alter S. Ioannes. Quin etiam multi Germanorum si quando Lutheri nomen vsurpari audiunt, caput aperiunt; & in collegijs ipsius imaginem eodem modo quo nos Saluatoris nostri crucifixi, venerantur. In pari fere apud eosdem honore est Melanchthon: quorum vtriusque effigies, tamquam mariti & vxoris fere coniungi soleat. Et quemadmodum primi Christiani in frontispicio altaris itemque in templorum porticibus Crucis signum inculpere, & in vitris & fenestris Iesu nomen depingere solebant. (Hinc Reformatorum nostrorum illud Quodlibeticū: *Illo tempore quo Iesus & Maria fenestris inerebantur*) sic noui Euangelici similibus locis Lutheri & Melanchthonis

L l z

s Anatomia Eccles. Cathol.

thonis imagines ostentant. Hamburgi certe, Bremenæ, & alibi, omnes fere portæ, ianuæ, fenestæ, quæ publicas plateas spectant, tale aliquid præferunt. Sed enormem mihi & belluinam vide idololatricâ stultissimorū hominū; qui ad consecranda æternitati Magistri sui memoriam, persuadere nobis volunt, de ipsius adventu Sanctum Ambrosium & Sanctum Augustinum esse vaticinatos. Samuel apud Reginaldum Polum testatur in tabula depictam vidisse se Lutheri imaginem, Latina inscriptione adiuncta: *Divinum atque admirabile vaticinium Divi Ambrosij & Augustini, de tempore & adventu Sancti Lutheri, qui contra Antichristum Romanum scribere cepit, ut litteris huius versiculi, numerum anni representantibus, continetur; quod est apud Christi fideles admiratione & notatu dignum.* Tibi Cherubin & Seraphin incessabili voce proclamant.

Ex numeralibus his litteris, aiunt suaves isti mulfores & eruditi homines efficitur numerus MDXVII. qui idem numerus est anni quo contra Romanum Pontificem primum calamus strinxit Lutherus. Sed quæso vos, an quidquam ineptius etiam per somnum potuissetis fingere, quam quod admirabili illo Seraphicorum & Cherubinorum Angelorum concentu, Lutheri tamquam alterius Messiaæ adventum denotari dicitis? Itane miserè cæci & hebetes estis, ut duo L. L. quæ sane & ipsæ numerabiles sunt litteræ & quin quagenarij notæ sunt non videatis? Sed omnia illi susque deque habent errare & mentiri dummodo Prophetam suum ad cælum usque extollant. Quin etiam negantur, Lutherum stellam illam esse de qua Sanctus Apostolus Joannes in Apocalypsi loquitur (1) Illyricus, Nos, inquit, non dubitamus, Lutherum illum principalem esse Angelum, qui per medium cæli volans, Evangelium habebat æternum. Et alibi, Etiam esse dicit, qui secundam Christi adventum præcesserit. Sed & tu Illyrice multum deliras ista garriendo ex cap. 14. Apoc. cum Sodalibus gregum tuorū. Ad cap. 9. Apoc. oportuerat oculos te tuosque convertere, illic Lutherū tuū Quinto Angelo tuba canente vidisses sub forma *Stella de cælo decidua, & aperientis puteum abyssi*, & te ipsum sub forma *Locusta* delineatum. nam Angelus ille capite 14. Apocalypsiæ volans nimium adhuc à tuis meisque temporibus est remotus, in futuris sæculis revelandus, quando eorum, qui nomen Jesu & PATRIS eius portaturi sunt, & Virgines erunt & agnum in vitæ suæ exemplo sequuntur, numerus ad C. XL. IV. millia excreverit. Cum his

enim virginibus commercium erit illi Angelo Apocalypico, qui volans portabit *Evangelium æternum, ut Evangelizet sedentibus super terram, & super omnem tribum & linguam & populum*, quorum nihil omnino competit Lutheri tuo. is enim Virgines traxit ad propudium, & de sacris fecit sacrilegas, & de Christo nuptis fecit scorta Apostatarum. nosti Illyrice, quæ tibi ex Lutheri tuo annumerata sunt verba & facta, de eius continentia & amore Virginitatis, hoc ipso libro cap. vi. potes etiam discere eius animum castum ex Conradi Andreæ Lutheri casto per 1. articulos digestum & denique ex ipso Lutheri decreto contra scorta Wittebergæ An. 1545. 13. Maij valuis Ecclesiæ affixo, quo adolescentes magis irritavit concludendo in hunc modum: *Summa rei est, caue tibi à scortis* (antea vocat mulieres scabiosas & infectas morbo Gallico) *Deumque roga ut bonam tibi puellam adiungat* (u) *Vxorem honeste dixisset Lutherus si honestam animum à puero coluisset, iste enim modus vivendi apud Germanos est lenonum.* Nihil itaque Lutheri & Angelo illi Evangelium portanti commune est, nisi merus Evangelij prætextus & nudum Evangelici sine re nomen. Sed neque isto Angelo potest designari Lutherus, quippe qui non volavit per medium cæli sed diligentissime se intra munitionem VVittebergæ continuit nisi cum vel Melancholia, vel salvus conductus Principum Sæcularium inde efferret. Nec super omnem gentem & tribū & linguam & populum evangelizavit, sed super solam Germaniam, & illius exilem particulam. Notum enim est quomodo Orlamundæ lapidum & fimi iactus declinarit, ascensu curru uti novus Elias (x).

Sed videamus iam, quomodo vaticinia Lutheri impleta fuerint; vti ad hoc cuiusdam Lutheri amantissimi discipuli testimonio, qui libellum edidit hoc titulo: *Verax narratio beneficiorum per Dium Martinum Lutherum Germania diuinitus præstatorum.* In hoc inter alia dicit, Lutherum prædixisse post annunciatum à se Evangelium, & Papatum abolitum, homines eorumque progressivos ut Deum non amplius cognituri, sed recto gradu ad Sathanam pergentes, ex sua phantasia modulo vitam & doctrinam instituturi sint. Idque iam evenisse. Papatu enim destruo,

1 Apoc. cap. 14. Myr. cap. 10. Spangeberg. v Vlenberg. Vit. Luth. cap. 31. num. 4. x Vlenb. Vit. Luth. cap. 14. num. 1. & 2.

Et, & populo à Romana seruitute liberato, eosdem Euangelij quoque seruitutem detestare, nec quidquam credere uelle quam quod ipsis uideatur. Loquitur uero de VVitebergenfibus & Lipfenfibus, qui magistri sui Lutheri nomen & memoriam non multo post ipsius mortem detestari cœperunt, appellantes eum, *Philauton, Philonicon, Eristicum, Hyperbolicum, Polypragmona, Stoicum, durum, capitosum, animarum & conscientiarum tyrannum*. Sed titulos hos & elogia Luthero, & ridicula Lutheri uaticinia quæ ipse Satan indices edit & optat, alijs relinquamus: & quæ de Luthero dicenda restant persequamur.

IV. Quanta in hoc homine arrogantia fuerit, vix scis, crederet posteritas, nisi tot ea æternis consignata esset monumentis. Maiorem certe in nemine unquam fuisse, certum est. Nam proculcata omni Christianæ religionis antiquitate, cuius ille perpetuus fuit Aristarchus & censor, nihil frequentius in ore habebat, (y) quam se ad hoc diuinitus missum, ut ueram Legem Mundo daret. Doctrinam suam ipsum esse Euangelium, de quo Christus ipse in extremo iudicio daturus sibi sit testimonium, quod è cælo illud accepit. Iudicium suum Dei esse iudicium. Qui suis dijs sese opposuerit, in eum æternis flammis Deum vindicaturum esse. A Deo se electum, qui Pontificem Romanum è throno suo deturbet. Interea dum dormiat, aut cum Melanchthone & Amidorsio VViteberga cereuisiam bibat, magis se Papatus incommodasse quam omnes Casares & reges qui unquam fuerint. Se super Leone ambulaturum, & pedibus suis serpentes concalcaturum. Quod à se uiuo captum sit, post mortem completum iri. De se s. illum Ioannem Hussium, quum in vinculis esset Constantia, ita uaticinatum: A Papistis iam auferem assari (Hus enim Bohemica lingua auferem significat) at post centum annos Cygni cantionem audituros. (z) Sic ardelio in libello quem contra Augustinam fecit Decretum, paratragediatur: cui si credimus, huic uni soli monacho Spiritus S. ea mysteria quæ Ecclesiam & tot tantosque Orientis & Occidentis Doctores celauit, aperuit & reuelauit. Sed hoc idem dixerat Muncerus, idem dixerat David Geotgius, & alij eius temporis hæretici & hæresiarum. Et sicut olim nescio quis Grammaticus gloriatus est, litteras secum natas, & secum quoque interituras: sic Lutherus sibi uni doctrinam, eruditionem & scientiam arrogabat: adeoq; titulum hunc à diabolo sibi tributum ait. (a) Ad suam usq; ætatem omnia plena fuisse ignorantia. Credas huic quasi alteri

Moyfi, ineffabile illud Adonai nomen reuelatum, neque ad tertium usque cælum solum hunc Paulum eleuatum, sed in incima cælorum sacraria & adyta perductum, ut abditissima illic diuinitatis mysteria timetetur; & uelut alter Prometheus; cœlestem illum igoem vulgo in terram ad homines deferret. Audi quibus uerbis Germaniam inclamet. (b) *Aperi oculos, inquit, misera Germania. Ego, ego sum, qui cœleste lumen ad te adfero. Euangelium meum clarius est & euidentius, quam Apostolorum tempore unquam fuit. Miseri Germani! Antequam uos ego docui, quid ueritas esset nesciistis. In libro uero quem de Pontificis & Episcoporum scripsit statu, aperte ait, Euangelistam se esse à Deo missum, ad Mundi salutem. Quicumque sibi non obtemperauerit, Iesum Christum contemnere. In more etiam habuit, ut litteris quas mediocri conditionis hominibus scribebat, nomen suum hoc modo subsignaret, M. Lutherus Euangelista VVitebergenfis (unde etiam discipuli ipsius Euangelici appellari uolunt) nunquam uero: *Propheta Germania: Simonis magi exemplo, qui seipsum Dei altissimi Virtutem appellauit. Sic Manes libri sui frõtispcio titulum hunc præfixit, Epistola Fundamenti, superbis illis titulus usus, Maues Iesu Christi Apostolus, Patrius providentia. Sic Monranus seipsum Paraclætum nominauit: sic Valentiiani Gnostici, id est, scientes dici uoluerunt, ut Clemens Alexandrinus testatur. Luthero idem mihi accidisse uidetur, quod Vincentius noster Leribensis (nostrum appello, quia Gallus fuit) Origeni accidisse dicit: quem arrogantia sic dedis præcipitem, ut numquam postea resurgere potuerit. Dū enim magnus ille uir Dei gratia insolenter abutitur, dum plus sibi tribuit quam humana patitur imbecillitas, dum Catholica religionis simplicitatem contemnit, dum plus se sciro quam ceteros omnes existimat, dum posthabitis Ecclesiasticis traditionibus, loca quadam S. Scriptura nouo modo interpretatur, seipsum perdidit, & Ecclesia magnum scandalum conciliauit.**

V. sed ô mirabiliorem in Luthero cæcitatem! Quis credat hominem hunc, omni Dei & Ecclesia deftitutum testimonio, titulum hunc acquirere potuisse, ut *Germania Apostolus*, diceretur & crederetur? qui nec uiuus nec mortuus ullum fecit miraculum, quo doctrinæ suæ ueritatem confirmaret?

Ll 3

Hoc

y in 500. art. 3. z Ad fals. d. h. stat. Eccles. in resol. Teuton. cont. Rep. Angl. In serm. ter. 2. post inuocauit. Luth: contra Imperiale Edictum a Lib. de Missa Anglari. b In 500. art. art. 355. Tom. 6. fol. 168. Lib. de schol. erigend.

Hoc Caluinista Heidelbergenses eidem in libro quem contra concordia Formulam dederunt. exprobrant. Quum enim Anno MDXLV. paulo antea eius obitum e Misiona quaedam puella demoniaca et curanda adduceretur ut immundus spiritus ab eis uidiore eijceretur, importune compulsus demum, in lacratio Ecclesie aggressus est primum ultimumque signorum suorum, siquidem alijs uerbis alijsque exorcismis, quam qui a Sancta præscripti sunt Ecclesia uis; a diabolo arreptus atque ira tractatus fuit, ut nisi quidam propere auxilio accurrissent, de uita ipsius actum foret, cum igitur per fores mirabilis hic exorcista erumpere tentaret, eaque ita a Dæmone constricta tenerentur, ut nec foris clauē, nec intus nisi a limine suo auelli possēt, & per fenestras exitum clatri ferrei negarent, demum securi per fenestram iniecta, Staphylus, præfens & ad fidem Catholicam postea reuersus ostium confregit, & exorcizato Luthero uiam patefecit. Ita tum discipulus, qui præfens huic Mimo interfuit, ad longum hanc historiam recenset, graphice quum magistrum suum ipsius pauorem describens. Et sane mirum erat imperitum huic dæmonomastiga uidere circumcurstantem tantoque pauore consternatum, ut parturiret, quæ toties ore & calamo in alios liberaliter iactarat. Hinc illa melancholia, quæ eum adegit, ut in indignatione spiritus sui Vitteberga, uultus declinans, abiret. Sed puridam hanc historiam omittamus: quam qui uolet, integram legere poterit apud Staphylum, (Lindanum (c) Bredembachium, (d) Thyæum, (e) & alios.

Quantum uero Lutherus sibi tribuerit, quam superbe ceteros omnes contemplerit, inde etiam patet, quod dicere non erubuit: *Qua hæcenus credidisset Ecclesia a Satana profecta esse; qua uero ipse docent. Spiritum Sanctum habere auctorem. Omnes eacutiisse, uno se excepto. Sibi datum esse Dei spiritum, quo omnes iudicare possit; at se a nemine iudicari posse.* Quid multis, Nolo, inquit, iudicium, sed uolo obsequium. Sic Propheta hic loquitur. Sed qualis Propheta? Propheta quidem sine miraculis, sine quorum testimonio, Irenæo teste, nullius umquam missionem Ecclesia acceptauit. Quod si olim Propheta illi nullum aliud testimonium habuissent quo probare potuissent se a Deo missos fuisse, quam suam ipsorum uocem, nemo sane credere ipsis fuisse obligatus. Immo si Saluator noster uictus uicis solo uerbo non compescuisset, non

sedasset tempestates, cæcis uisum, surdis auditum, mutis loquelam, adeoque mortuis etiam uitam non restituisset, Iudæorum credere ipsi uolentium pertinacia Christo attestante peccatum non fuisset. O nimium creduli Lutherani! Lutherus uester ait, a Deo se missum ut Euangelium prædicaret, ipseque sibi titulum sumit: uos statim sine ulteriori disquisitione illud credidistis, immo Germania Prophetam & Apostolum appellatis. Muncerus similia & multo maiora de se iactauit: nimirum se cum Deo quasi familiariter loqui, cur non ipsi fidem habuistis? Quia, inquit Lutherus, doctrinam suam nullis miraculis corroborauit. Cur non idem Luthero respondistis, quod Episcopus quidam ante mille & ducentos annos Nouatiano cuidam? *Habetne donum linguarum quas non didicit? An futura prædixit qua euentus probarit? An uere mortuos resuscitauit?* Horum enim aliquid habere oportet eum qui Nouum Euangelium prædicat. *Quamprimum nouus aliquis Doctor Nouam doctrinam spargere cœperit, miracula ab eo exigenda esse ipse Lutherus asserit.* Sed quomodo quæso istum argumenti petiti ex miraculis, Lutherus declinat uideamus. *Illuditur mihi passim inquit, & miracula a me exiguntur. Quasi uero doctrina mea cæcis uisum, & surdis auditum non restituerit.* Ecce tibi miracula & bene cetera miracula! ipse cæcus uidit, quando omnes cæci erant ipse solus uidebat. Idem Menno Anabaptista, idem Zuinglius Helueticus, idem Seruetus Polonis, idem, pessimus ille nebulosus Dauid Transyluanus eodem iure persuasit. D. Augustinus, auctoritate cepta per miracula, per spem nutrita, per charitatem aucta, per antiqumque confirmata, in Ecclesia Catholica retineri se scribit. Et Lactantius illam ueram esse religionem dicit, qua diabolos terreat. & se ipsis suis exturbet (f). Quod quidem in Catholica Ecclesia fieri uideamus. In hac dæmonum sunt flagella & mallei, quibus capita ipsorum conuassantur, non uero in nouita illa & heri aut hodie nata Ecclesia. Miracula sigilla sunt, & quasi tropæa contra eorum incredulitatem & obstinationem erecta, qui per summam stultitiam Catholicæ Ecclesie gremio se subduxerunt. Cupis uidere a Catholicis effecta? Lege historiam Nouæ in Oriente, & Occidente, dum septentrionalis ab hæreticis inuaditur & de-

c Dial. 3. cap. 1. d Coll. xl. lib. 7. cap. 40.
Thyrens de demoniac. parte 3. Vlenberg. Vit. Lut. cap. 33.
num. 5. c Desalf. ordin. Eccles. f Lib. 4. Instit. c. 21.

& destruitur, plantatæ Ecclesiæ (g). Videbis ibi una cruce infinitam hominum multitudinem obstupefactam atque attonitam, & diabolos fugatos ac profligatos. Videbis ibi sanctissimam Virginem Dei matrem pro Christianorum salute excubantem, & flammam multos hominum millibus aspicientibus exstinguentem, adeoque mortuos etiam resuscitantem. Sed de his non est hic dicendi locus. Iam alias Prophetæ Lutheri dotes ac virtutes excutiamus.

VI. Tam iniquus & acerbus omnium Aristarchus & censor fuit Lutherus, vt ex omnibus S. Ecclesiæ Doctoribus nemo sit, cui non ille dentem mordacem infixit. Quantas, Deum immortalem! quamque atroces iniurias & calumnias os hoc *diacoli* (sic Irenæus hominem Lutheri plane similem appellat) in sanctissimos simul & doctissimos illos viros euomit? Nescane mirum hoc cuiquā videri debet, quum teste Athanasio, *hereticorum mos sit nec viuis nec mortuis parcere*. Idem fecerunt Nestorius, Nouatus, Samofarenus, vt Socrates, Eusebius & Nicephorus testantur (h). Et quemadmodum Aristarchus, Cicerone teste, pro Homeri versibus non habuit, nisi eos qui suis auribus placuissent; sic Lutherus in omnibus SS. Patrum libris ne vnum quidem bonum verbum aut sibi probatam sententiam (quamuis in plerisque tot fere sint sententiæ quot verba) reperire potuit. Nemirum, quærebat enim tantum quæ suis opinionibus patrocinarentur. Omnes ille cæcos & sacrarum literarum ignaros vocat. Eodem fere modo Pelagianus apud S. Augustinum loquuntur. Lutherus (i) *Patres ait pennam quidem in manu, sed mentem interim alijs cogitationibus habuisse distractam. Et nisi ante mortem in quibusdam sententiam mutarint, Sanctorum, quod illi tribuitur, nomine non esse dignos. Omnes, inquit, nescisse quid spiritus sit, quid littera, & quantum inter utrumque intersit. Scripta ipsorum dubia esse & tenebrosa. Non curare se mille Augustinos, non mille Cyprianos, non mille Ecclesias. Indignos illos esse qui calcei sui corrigiam soluant* in Epistola ad Angliæ Regem profiteri non erubescit. Idem nouam quandam, veteri abolita, Missæ formam comminiscens, Scio, inquit, *Papistas ad vnum usque mihi Ecclesiam & Patres occlamare: sed in tantare hominum iudicia ego nihil moror. Vbiq; vero in scriptis suis Patres delirasse, aut cacutisse ait. Sic ille generatim de omnibus sensit, sic loquitur; nunc speciarim quo hunc vel illum modo tractet, breuiter videamus (k).*

Tertullianum Carolstadij dicit esse similem; id est,

stultum esse & delirum; S. Irenæum Dei blasphematorem; S. Chrysostomum nugacem & seditiosum; eiusque opera consueuana esse, & sine ullo ordine, sine iudicio sine fructu incompolitam varborum struem. S. Hieronymum è SS. Patrum catalogo expungendum esse: vt qui hereticus fuerit, impius, & nullo iudicio præditus; qui nihil nisi ieiunia & Virginitatem crepet, & in omnibus libris nihil vera religionis doceat ac tradat: immo nisi in extremo agone Deus ipsum respexerit, infernum magis quam cælum meruisse. In Præfatione super Epistolam ad Philippenses terræ hic vel potius, vt cum S. scriptura loquamur, iræ filius, Commentarios Hieronymi & Origenis cum suis comparatos, *meras esse ineptias & nugas*, ait. S. Ambrosium ait, *nihil nisi de ieiunio & precibus loqui*. Lutheri discipulus qui facetias ipsius vel scurriles potius iocos qui comestanti exciderunt, tam operose vnum in librum collegit, quodam loco sic eum loquentem facit: *Si quis mihi numeraret ac donaret decem millia aureorum, nollem in eo periculo atque extremo salutis discrimine versari, in quo Hieronymus est constitutus*. Quid si quis viginti millia tibi dedisset, Luthere, an conditionem accepisses? Vide quomodo impurum hoc os de summo viro ac fidelissimo Dei seruo loquutum sit: quem Augustinus ex Africa, Osius ex Hispania, Epiphanius ex Cipro, Theophilus ex Alexandria, & alij, tamquam diuinum oraculum in rebus dubijs consuluerunt. Sed & quomodo eiusdem vitæ solitariæ, cilicio, & carnis macerationibus illudit? Vt vero sanctos illos Patres Lutherus tantum non inferno addicit; sic *Vigilantium*, primum illud Franciæ portentum, in cælo locat. & librorum quos scripserat, interitum deplorat sanctum hominem appellans. Idem de Vigilantio Centuriatorum Magdeburgensium est iudicium, qui eum diuorum catalogo adscribere non verentur. Est hic mos hæreticorum, vt ijs benedicant, qui ab Ecclesia maledicti sunt, & maledicant illis qui ab Ecclesia sunt glorificati. Hæreticum hunc (*Vigilantium* intelligo) suarum faciunt partium; ideoque ipse Lutherus

g *Massii Hist. Ind. & Acofia l. vii. Vita Francisci Xau. Iosephi Anchieta, Iarriaci Historia, Annua Soc. Iesu Indica Athan lib. 1. cap. 29. Epist. ad solit. vii. Agen. h. Lib. 7. cap. 13. lib. 6. cap. 36. lib. 5. cont. Iulian. l. Tem. 7. lib. de Miss. prius. fol. 231. k Fol. 7. Luth. Mens. Coll. Vid. Pet. Rebstock. Colloq. pag. 50. Refc. cap. 8. Luth. Tom. 2. fol. 476. 10. Ami. in Coll. Luth. fol. 377. Luth. Tom. 5. ad Galat. cap. 3. Tom. 5. de ser. arb.*

therus magis Christianè quam S. Hieronymum, eum mortuum esse scribit: qui, inquit, si in illo de Sancto- rum inuocatione errore mortuus est, aeterna damnationi est obnoxius. Sic impij isti & diabolici homines sentiunt & loquuntur, eodem scilicet modo quo olim Nestoriani, Nouatiani, Samosatreniani, & alij de seruis Dei & Catholicis Christianis loquuti sunt, ut apud Socratem, Eusebium, Nicephorum & Theodoretum legere est. Sed porro videamus quod Lutheri de ceteris sit iudicium.

Basilium sic contemnit, ut ne pili quidem faciendum censeat, ut qui merus sit monachus. Origenem ait ne verbum quidem de Christo habere. In omnibus Athanasij scriptis nihil esse singulare. Quod ergo quidam obijciant sibi Luthero, doctrinam ipsius non esse Patrum doctrinæ conformem, ne huius quidem se facere, & ad eiusmodi voces aures sibi plane esse obtusas. Alio loco contra Rusticos scribens, ait, etiam sitotius Mundi machina dissoluenda sit, velle se ut omnia qua ipse doceat, pro bonis & veris habeantur. Sculponis vel pugno obruendum, adeoque cruentandum esse os illis qui ipsius doctrinam vellicare ausint. Quid? an tibi hæc sobrii hominis verba esse videntur? Staphylus qui Lutheri fuit discipulus, narrat à magistro sapienter se fuisse monitum ut SS. Patrum libros caute legeret, atque ita ne ab ipsis caperetur: tum eatenus eorum sententiam probaret quatenus S. scriptura, id est suis delirijs, esset conformis. Eadem vox fuit eorum qui post Lutherum non magis sectis suis, quam opinionibus certum aliquem modum præscripserunt: quorum vnus ait, Priscorum Patrum testimonia tam sollicitè conquirere, nihil aliud esse quam fœtens cœni struem congerere, & turbidas aquas in vnam cloacam deriuare. Et huius quidem tam grauis erroris causa est particulatis singulorum Ambitio, & præsumptio, qua omnes velut decumano aliquo fluctu, in pelagus illud errorum abripiuntur. Inspice, Lector, mendaces illas Centurias Magdeburgensium Concionatorum, qui post Lutherum nouam Ecclesiæ formam introducere aggressi sunt. Nulla fere pagina occurret, quæ non insigni, aliqua iniuria & contra tam sanctos homines, terræ olim lumina, at cœli nunc inquilinos, calumnia sit per-lita. Aiunt, Patrum scripta cisternas esse arentes & pertusas, immo fœtidas cloacas: quibus non plus fidei tribuendum sit quam ijs qui lilia humeris ferunt. Irenæum quasi furioso esse similem. Clementem nihil habere nisi sordes & nugas. Cypriano nullum esse Deum. Euolue omnia Caluini scripta, videbis omnes pa-

ginas similibus SS. Patrum conuicijs refertas & quasi illustratas. Ignacij Epistolæ pro fabulis habet, Iustini Martyris Consecrationem pro incantamentis. Gregorium Magnum, inquit, à Spiritu Dei non fuisse ductum. Beza aperte coram Deo & Angelis protestatur, S. Hieronymi in torquenda S. scriptura audaciam esse intolerabilem. Atque neminem id negaturum qui scripta eius contra Iovinianum & Vigilantium legerit. Sanctus hic vir eidem Beza est idololatra, blasphemus, pessimus, & omnis iniquitatis plenus; Origenes vero, diaboli organum seu instrumentum; S. Cyprianus homo impurus, corruptus, amens, diuino spiritu & verbo destitutus. Sed leuia hæc sunt, si cum eis quæ Serreius Minister in Anti lesuita suo de Patribus S. Niceni Concilij scribere ausus est: quorum confessum inquit similem sibi ebriorum hominum conuiuio videri, immo nullum tam phreneticum conuiuium cogitari posse, si vel ipse Bacchus pampinis coronatus, dolio insidens, & trullam manibus tenens, Lapitharum & Manadum cinctus corona, cum tinnibilibus, fistris & thyrjs, alijsque instrumentis tali deo dignis pingatur, quam fuerit hic amentium & Dei & Ecclesiæ nomine abutentium hominum confessus. Zuinglius vero, Quid mihi, inquit, rei est cum Patribus potius, quam cum Matribus? O sancti & admirabiles homines. Vos ego, vos apello, Ecclesiæ quondam columina, & lumina fidei: qui cum Deo iam æuum agitis sempiternum. Quis credat hominem Christianæ religioni vel inuitatum, immo Diabolum potius ex impuri hominis ore tanta in vos contumelias & conuicia effundere potuisse? Adone cæci & velut in tenebris palpantes in hoc Mundo oberrastis, ut ipsi salutis viam non cognoscere, nedum alijs commonstrare potueritis; & tam vos quam alios quos ad cælum educere debebatis, in abyssum inferni detruseritis?

VII. Sed his iniurijs non contenti homines pessimi, etiam scripta SS. Patrum truncare, mutilare, & corrumpere non dubitarunt, ut cum suis eos conciliarent opinionibus, Pessimum hoc sane artificium vel maleficium potius est, & insignis malitia; qua tamen plerique schismatici vsi sunt. Videas plerosque, vbi aliquo mulieris halitu afflati, aut lasciuo aspectu capti, libertatis subnixi, alii è Monasteriorum septis, vbi nescio quid Græciffare aut Hebraizare cœperunt, euolauerint, statim Græcorum Patrum aut alijs S. scripturæ libris vertendis, vel potius peruertendis, manum admoliri. Sic Oecolampadius Homelias S. Ioannis Chrysostomi, & super

super *Genesin Commentarios*, ut & *Theophylacti opera* vertenda suscepit. *VVolfgangus Musculus* libros aliquot *S. Basilij*, & *Ioannes Langlaus Iustinum*, *Lambertus Humfredus Cyrillum Alexandrinum*, *Iacobus Faber Ioannem Damascenum*, *Bilibaldus Birckhaimerus Gregorium Nazianzenum*, *Laurentius Humfredus* quaedam *Origenis Opuscula*, *Ioannes Leunclausus Gregorium Nissenum* & *historiam Michaelis Glyca* & *Constantini Manassis*, *Ioannes Langlaus historiam Ecclesiasticam Nicephori*, *Hieronymus VVolfus historiam Zonara*, interpretari conati sunt. Alios omitto, ac praesertim *Basileenses theologos*, qui Anno *M. DLXIV. S. Athanasij* opera imprimi curarunt, in quibus *questio XXIV. Ad Antiochum*, velut *Papistica*, ommissa est, quamvis eadem in antiquis, ut & a *Gryphio An. MDXXX.* excusis exemplaribus habeatur. Eadem fide & integritate idem in *Lactantio* imprimendo vsi sunt. Quot falsitates in *Bibliorum* a *Varabolo* curata versione commissae sunt? cuius impressori *Roberto Stephano* auctor grandem dicam impexit, eò quod se iusticio, suo nomine esset abusus, & sub eo tam multa falsa & corrupta promulgasset (b) Verum ille forum declinans, *Geneuam* se recepit, omnis impie tatis asylum.

Quod si minutatim ista omnia, ac praesertim quae in *Magdeburgensibus Centurijs* passim occurrunt, persequi mihi esset consilium; Deum immortalem, quot quantasque falsitates, corruptiones & deprauationes demonstrare possem! Quam multa truncata, mutilata, ommissa, addita, inuersa, peruersa: dum erroribus suis patrocinium quaerunt, aut *Ecclesiae lumina* suis interpretationibus obstruere conantur. *Rumpunt illi & corrumpunt omnia, vertunt, inuertunt, peruertunt; praesertim si quid opinionibus suis contrarium occurrat.* Ceteris enim accisis, id tantum relinquunt, quod minus ipsis repugnare videtur, & cui color aliquis induci potest. Hinc fit ut verbis *SS. Patrum* tamquam alienae arboris suos inserant, veluti palmites: qui tamquam *syluestres & adulterini* nullum alium fructum ferunt, quam quod varijs modis illorum hominum fraudem & malitiam produunt. Tam multis locis adeo foede scriptores illi à nouis his *Marcionibus* corrupti, deprauati ac mutilati sunt, ut non minus quam *Hippolytus* olim ab equis discerptus, omnem pristinam formam amiserint, adeoque non ij qui sunt videantur. Periodos ad suum placitum formant, verba sine lance exigunt, syllabas ut velunt examinant. Addunt, demunt quod videtur. O importunos homines, quibus velut

continua febris laborantibus, nullus bonus & salutaris cibus placet, sed veluti praegnantem feminae ea tantum expetunt quae & foeda sunt & noxia. Sed tuum est, o sancta multisque nominibus illustris *Societas IESV*, & scientiae promtuarium, domum milium eruditionis, & praestantissimorum ingeniorum veluti recessus merito quidem haberis, (cuius initium & progressum libro *V. describimus*) tuum inquam est, spongiam tot inductis coloribus adhibere, & natium illum & pristinum splendorem diuinis illis operibus restituere, & errores & fucos quos pessimi illi homines illeceunt, expurgare.

VIII. Quemadmodum vero in libra, si lancium vna deprimatur, altera sursum vergit & eleuatur; sic *Lutherus* per *SS. Patrum* contemptum, inter suos ad summam gloriae opinionem gradum sibi construxit. Nam & ipse *Euangelista* & *Apostoli* titulum sibi vendicare non dubitauit; & haec eadem multaque alia encomia discipuli ipsius (de rigidis loquor, non mollibus, quales *VVitebergenses* & *Lipsienses* appellati sunt) in omnibus quos publicarunt libris ipsi tribuant: quorum sane tanta est multitudo, ut nullos vniquam haereticos scribatores fuisse facile mihi persuadeam. In his *Magistrum suum (m)* non honorant modo, sed tamquam caelo delapsam *Palladium* adorant: alterum *Paullum Apostolum*, alterum *Eliam Prophetam* (& hoc nomen sibi ipse etiam tribuit) *Tubam caelestem*, *Os Dei*, *S. Spiritus organum*, alterum *S. Ioannem Baptistam Christi praecursorem*, appellantes: *Lutherum* *Funcius* historicus ait, velut alterum *Ioannem Baptistam*, *agnum Dei* qui tollit peccata mundi, *commonstrasse*: eiusque aduentum multis *vaticinijs* & *visionibus* longè ante fuisse predictum: quae quidem ego *VVitebergae* forte adhuc in *Democriti* puteo lateo reputo. Hoc loco mihi in mentem venit *Psaphon* ille impostor, qui *picas* quaedam verba illa, *Psaphon est Deus*, sonare edocuit, ut hominibus persuaderet se *Deum* esse. At vicini, *Psaphonem aiebant* autum conuicio *Deum*, sed hominum veraci sermone impostorem perhiberi. Sic quamuis *Lutherae* istae *picae* & *psittaci (n)* hanc cantilenam semper fere in ore habeant, & eandem omnibus pagi-

M m nis

l *Possuinus*, *Bellarminus* & alij. m *Saxon. Theologi in supplicatorijs libellis ad Naumburg. fol. 63 Luth. tom fol. 488. Fox in Act pag. 404. n Sarcinius Neander in lib. orb ter. 3 part. Amsdorf. in praef. op Luth. Vibrand l. de bon. & mal. Germ.*

nis illinant. Lutherum esse alterum Eliam, alserum Ioannem Baptistam, esse Dei Apostolum: sapientes tamen eis occantant, Lutherum monachum esse apostatam, scortatorem, sacrilegum, impostorem, hereticorum Patriarcham, quo nomine æque se ipsum nominavit (o) & Antichristi praeursem. Aiunt illi, Post Apostolos non fuisse maiorem inter homines quam Lutherum: qui tantum prius illos Doctores antecellat quantum Sol Lunam. Huic sine dubio antiquos illos Patres, Hilarium, Augustinum & alios, si eadem vixissent ætate primas delaturos, & velut licas & calones tam magnum ducem sequenturos fuisse. Alberus contra Carolstadium aperte inquit, Lutherum plus scire quam omnes Ecclesie Doctores: adeo ut si S. Augustinus adhuc viveret, honori illud sibi ducturus sit, si discipulus ipsius diceretur. Quin etiam D. Paulo Apostolo aequalem faciunt. Quid dico Paulo Apostolo? immo ipsi Christo. Si placet, inspicie vnum ex præcipuis quæ habuerunt Colloquijs (p), vbi plus quam quadraginta locis vtuntur his verbis: Hoc congruis verbis Christi & Lutheri: iuxta Lutheri Euangelium: teste scriptura & Lutheri non acquieuerunt S. Spiritus & Lutheri: Quo loco eundem habeant satis his vexiculis declarant (q).

Christus habet primas, habeas tibi Paulle secundas:

At hoc post illos proxima Luther habet.

Hoc, aiunt alibi, repugnat S. Pauli & Lutheri doctrina. In Actis Apostolorum, & Catechismo Lutheri, &c. Vides quomodo semper ipsi S. scripturæ Lutheri scripta coniungant Omnes, si ipsis credimus, qui ante Lutherum fuerunt, homines fuerunt; ipsi vero Lutheri se discipulos profitentur, dijs paullo minores: qui ex medio Cherubimorum choro descenderint. Reliquos omnes talpis fuisse magis cacos, se ad stuporem vsque lynceos, cæteros Papæ Asinos; se quid? nisi Lutheri equos, vel certe mulos. Sic miser isti homines loquuntur; qui quum veluti noctuæ in ipsa meridie cæcutiant, aquila tamen clavis se videre opinantur. Sed iuuat audire quibus titulis prius illos Ecclesie Doctores & lumina cōdecorant: ex quibus iam hi Lutheranos, iam illi Caluinistas faciunt. S. Augustinum, ait Pappus in Lutheri schola educatus, Lutheranum fuisse. At Witaakerus contra Campanum id negat, & Caluinistam fuisse dicit. At VVolamus tam hunc quam illum mentiri ait: neque enim illum Lutheranum nec Caluinistam, sed idololatram fuisse. Vides quā miserè tamquam alterum Hippolytum discerpant? et novo miraculo post mortem ante 1000. annos obitam reforment. Quin etiam quasi con-

spiratione facta, id vnum agere videntur, ut omnem sanctissimorum virorum, qui Christi doctrinam sanguine suo obsignauerunt, memoriam deleant & tollant: ut quorum nomina è Calendario expunxerunt, & in eorum locum omnium foetidissima & turpissima substituerunt. Nam Martino Papa, martyrij corona illustri, Martinum Lutherum succenturiarunt, cuius natalis impij homines aiunt, alteram Christi fuisse natiuitatem; quasi Christus in Luthero renasci voluerit. Litterarum primarum augurio ducti, S. Hilarij stationem Hulfio assignauerunt; Saturnini Serueto, Genadij, Gentili. Vix quisquam est ex infima istorum hominum fæce, ad Ziscam etiam vsq;, illam sanctam Bohemæ faciem, qui non in isto sanctorum catalogo locum aliquem inuenit, qui tamen mille potius supplicijs & cruciatibus digni sunt. Qui de his plura scire cupit, supradictum Functium legat, & Martyrologium Tomis aliquot concinnatum. Sed quomodo illi in creaturas & feruos non fuerint calumnijs, quum ne ipsi, quidem creatori & Deo pepercerint? Videre passim fuit in noui Testamenti libris & alibi. Tabulas siue imagines, Cœnam illam D. N. Iesu Christi representantes, ita factas & pictas vt in eis Lutherus cum inflatis suis buccis in medio sedens Christum referret, Philippus Melanchthon S. Petrum, Georgius Maior, Lutheri sinui incumbens, Ioannem Eberus Andream, Fessingerus Philippum, Pomeranus Iacobum, Alefius Thomam, & Iustus Ionas Lutheri pedissequus, Iudam Thadæum, cui tamen tamquam Lutheri delictijs S. Ioannis locus potius tribuendus fuisse videtur. Reuera autem omnes erant meri Iudæ Iscariothæ canterio in signati, is enim solus intrinsecum panem, Symbolum Vtraquistarum seu sub vtraque communicare per fas & nefas volentium, accepit. Tu quid tibi, Lector, de eiusmodi hominum collegio videatur vide. Sic: nimirum eos qui semel verecundia limites transgressi fuerint, gnaviter oportet esse impudentes. Sed numquid eadem modestia qua se in hunc locum ingesserunt, deturbandi inde rursus videntur? Ignosce Lector, si quamprimum me hinc proripio, bufones illos terribilissimos & ranas coaxantes audiens, atque ita se instantes vident, vt magnis illis viris, quorum memo-

o Vlenberg Tit Luth cap. 17. num. 2. Vide etiam Conrad. Andrea Lutherum Innocium. p Cyriacus Spangenberg. contra Steph. q Schlüsselb. in præ. lib. 7 Hare.

memoriam Ecclesia numquam sine honoris præfatione usurpauit, qui cum cælis commercium habuerunt, quique decies mille mortes subire, quam vnam Fidei syllabam corrumpere maluisse; inquam, quorum gloria in omnia futura sæcula perdurabit. audeant æquiparare.

Quid? an Soles illos, quorum claritas mille Mundis illustrandis satis esse possit, a Luthero lumen mutatueros credimus? An purissimas illas animas, quæ ab omni imperfectione & labe actiones, imago & cogitationes suas defæcere studuerunt, impuro illo monacho, ex sanctimonialis complexibus calenti in disciplinam se tradituros fuisse existimamus? O Luthere miserime! Potuisses tu quidem ab illis lumen mutuari, potuisses veram doctrinæ & morum regulam ab eis discere; sed tu, velut talpa in tenebrosos illis tuis cavernis sepulchris latere, quam salutaribus illis Veritatis radijs illuminari & ex cæco & amfractuoso illo errorum tuorum labyrintho educi prælegisti. At vos, ô Lutherani, Numquid Midæ illius similes estis, qui inconditam & stridulam Satyri fistulam suauissimis tot Apollonum fidibus præferre non dubitatis? Apagite igitur ad rudes illos & Barbaros Schytas, qui hinnitu equi aut asini rugitu magis, quam Musico concentu delectantur. Missos vos facio in hoc Mundo, qui vos procul dubio in altero illo alio oculo quam nunc intuebimini, dicentes: *Nos insensati vitam illorum (Catholicorum, Papistarum, Monachorum &c.) estimabamus insaniam & finem illorum sine honore. Ece quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos fors illorum est. Ergo errauimus, & iustitia lumen non affulsit nobis &c.*

DE DIVERSIS MALORVM QVÆ sequuta sunt prodigijs.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

- I. Lutherus Antichristi præcursor, cum totius Mundi supere.
- II. De prodigijs que tunc apparuerunt.
- III. Tres Soles in celo visi sunt.
- IV. Itemq; tres Luna.
- V. Plurima Eclipses Lutheri tempore conspecta.
- VI. Astrologorum de ijs iudicia.

I. **P**OSTEA QVAM tam Orientalis quam Occidentalis Ecclesia monachum illum, qui primum claustris monasterij sui perruptis, omni proculcata subiectione & obedientia, ad pileum quasi omnes vocarat; qui Catholicæ Ecclesiæ antiquitati superbissime illuserat, qui tot seditiones, torbella excitauerat & aluerat, nouam denique religionem, & nouum quasi Deum Mundo inuexerat, tandem sine vilo missionis suæ testimonio, mortuum vidit; non sine causa profecto hunc ipsum & si non Antichristus ipse fuerit, præcursorem tamen eius fuisse, plerique vera pietate & doctrina præstantes viri arbitrati sunt. Præterquam enim quod Lutheri nomen, sicut alibi à nobis dictum est, (a) numerum illum Antichristi nempe 666, præferre: ipse etiam, quantum in se fuit, iuge illud *Missæ sacrificium aboleuit, sacrosanctæ Eucharistiæ eleuationem atque adorationem prohibuit*, quod Antichristum facturum S. Hippolytus prædixit, ab ipso denique consuta religio in multis illi similis est quam ab Antichristo imperatum iri prædictiones testantur; præter hæc omnia, inquam, multa signa & prodigia, quæ aduentum vltimi illius Christi aduersarij, qui in sacra Scriptura etiam *homopeccati* dicitur præcessura sunt, Luthero in Ecclesiam grassante, apparuerunt. De signis vero illis & prodigijs quum cælestium ille rerum secretarius in sua Apolyphi, tum ipse Dominus noster Iesus Christus in Euangelio testatur, ex quibus præcipua sunt quod *Sol lugubri vultu terribis, Luna obscurabitur, planeta omnes alterationem quandam sentient, mare fremens terminos à natura positos egredietur, bello, peste, fame homines ad desperationem vsque affigentur.*

II. Hæc vero omnia Lutheri sæculum vidit; quo admirabiles fuerunt Planetarum combustiones, & tot tamq; stupendæ Eclipses, stellarum vero præcipue errantium terribiles formæ apparuerunt; Sol ferrugineo, mox sanguineo vultu conspiciendum se præbuit: & crux nigra, itemque aquila & leo mutuo se complexi, toti quasi flammis lucentes visi sunt. *Recens ante confederationem Principum Germanis, inquit Peucerus Lutheranus, cum Gallie rege, Anno MDLI circa tertiam à Solis exortu horam, XXI. Martij conspeximus Parelia, qua nitore propemodum Solem antecellebant. Erant arcu connexa Iridis variato coloribus, & in Occasum vergente, quæ consequentur duo alij, corniculata specie, minores multo & angustiores iisdem insignes coloribus, seq; exteriore contingentes ambitu eorum alter conuersis in Solē cornibus, auer*